

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки
України
28 грудня 2019 року N 1646
Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
03 лютого 2020 р. за N 111/34394

Порядок реагування на випадки булінгу (цькування)

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає механізм реагування на випадки булінгу (цькування) в закладах освіти всіх типів і форм власності, крім тих, які забезпечують здобуття освіти дорослих.
2. Терміни, використані у цьому Порядку, вживаються у таких значеннях:
кривдник (булер) - учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, яка вчиняє булінг (цькування) щодо іншого учасника освітнього процесу;
потерпілий (жертва булінгу) - учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, щодо якої було вчинено булінг (цькування);
спостерігачі - свідки та (або) безпосередні очевидці випадку булінгу (цькування);
сторони булінгу (цькування) - безпосередні учасники випадку: кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності).
3. Проявами, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) учасника освітнього процесу в закладі освіти, є:
замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
неврівноважена поведінка;
агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
різка зміна звичної для дитини поведінки;
уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;
відлюдкуватість, уникнення спілкування;
ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;
занижена самооцінка, наявність почуття провини;
поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;
демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
схильність до пропуску навчальних занять;
відмова відвідувати заклад освіти з посиланням на погане самопочуття;
депресивні стани;
аутоагресія (самоушкодження);
суїцидальні прояви;
явні фізичні ушкодження, ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кваліть тощо);
намагання приховати травми та обставини їх отримання;
скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття; пошкодження чи зникнення особистих речей;
вимагання особистих речей, їжі, грошей; жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток інтимного характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;
наявність фото-, відео- та аудіоматеріалів знуцань сексуального (інтимного) змісту;
наявні пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей.
4. До булінгу (цькування) в закладах освіти належать випадки, які відбуваються безпосередньо в приміщенні закладу освіти та на прилеглих територіях (включно з навчальними приміщеннями, приміщеннями для занять спортом, проведення заходів, коридорами, роздягальнями, вбиральнями, душовими кімнатами, їдальнею тощо) та (або) за межами закладу освіти під час заходів, передбачених освітньою програмою, планом роботи закладу освіти, та інших освітніх заходів, що організовуються за згодою керівника закладу освіти, в тому числі дорогою до (із) закладу освіти.
Ознаками булінгу (цькування) є систематичне вчинення учасниками освітнього процесу діянь стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, в тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, а саме:

умисне позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;

словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;

будь-яка форма небажаної поведінки сексуального характеру, зокрема принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток;

будь-яка форма небажаної фізичної поведінки, зокрема ляпаса, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів;

інші правопорушення насильницького характеру.

5. Суб'єктами реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) в закладах освіти є:

служба освітнього омбудсмена;

служби у справах дітей;

центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;

органи місцевого самоврядування;

керівники та інші працівники закладів освіти;

засновник (засновники) закладів освіти або уповноважений ним (ними) орган;

територіальні органи (підрозділи) Національної поліції України.

Суб'єкти реагування на випадки булінгу (цькування) в закладах освіти діють в межах повноважень, передбачених законодавством та цим Порядком.

6. Суб'єкти реагування здійснюють заходи, спрямовані на запобігання та протидію булінгу в закладах освіти згідно з Планом заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу в закладах освіти, затвердженим центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

7. Педагогічні та інші працівники закладу освіти у разі, якщо вони виявляють булінг, зобов'язані:

вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;

за потреби надати домедичну допомогу та викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;

звернутись (за потреби) до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України;

повідомити керівника закладу освіти та принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

II. Подання заяв або повідомлень про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти:

1. Учасники освітнього процесу можуть повідомити про випадок булінгу, стороною якого вони стали або підозрюють про його вчинення стосовно неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу або про який отримали достовірну інформацію, керівника закладу освіти або інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в закладах освіти.

У закладі освіти заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) або підозру щодо його вчинення приймає керівник закладу.

Повідомлення можуть бути в усній та (або) письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

2. Керівник закладу освіти у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу:

невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування);

за потреби викликає бригаду швидкої медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;

повідомляє службу у справах дітей з метою вирішення питання щодо соціального захисту малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування), з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин;

повідомляє центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з метою здійснення оцінки потреб сторін булінгу (цькування), визначення соціальних послуг та методів соціальної роботи, забезпечення психологічної підтримки та надання соціальних послуг;

скликає засідання комісії з розгляду випадку булінгу (цькування) (далі - комісія) не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення.

V. Запобігання та протидія булінгу (цькуванню) в закладі освіти

1. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в закладі освіти має бути постійним системним процесом, спрямованим на:
 - визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів запобігання виникненню булінгу (цькування) та (або) потенційних ризиків його виникнення;
 - виявлення булінгу (цькування) та (або) потенційних ризиків його виникнення;
 - визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів вирішення ситуацій булінгу (цькування) та/або усунення потенційних ризиків його виникнення.
2. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу в закладі освіти ґрунтується на принципах:
 - недискримінації за будь-якими ознаками;
 - ненасильницької поведінки в міжособистісних стосунках;
 - партнерства та підтримки між педагогічним (науково-педагогічним) колективом закладу освіти і батьками (законними представниками) малолітнього чи неповнолітнього здобувача освіти;
 - особистісно-орієнтованого підходу до кожної дитини;
 - розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу;
 - гендерної рівності;
 - участі учасників освітнього процесу в прийнятті рішень відповідно до положень законодавства та установчих документів закладу освіти.
3. Завданнями діяльності щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в закладі освіти є:
 - створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти, що включає психологічну та фізичну безпеку учасників освітнього процесу;
 - визначення стану, причин і передумов поширення булінгу (цькування) в закладі освіти;
 - підвищення рівня поінформованості учасників освітнього процесу про булінг (цькування);
 - формування в учасників освітнього процесу нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, усвідомлення булінгу (цькування) як порушення прав людини;
 - заохочення всіх учасників освітнього процесу до активного сприяння запобігання булінгу.
4. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в закладі освіти відображається в плані заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти. Розроблення, затвердження та оприлюднення Плану забезпечує керівник закладу освіти в межах наданих йому повноважень щодо створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти, вільного від будь-яких форм насильства та дискримінації, в тому числі булінгу (цькування). Планування відповідних заходів здійснюється за результатами моніторингу стану освітнього середовища в закладі освіти. Заплановані заходи повинні:
 - спрямовуватись на задоволення потреб окремого закладу освіти у створенні безпечного освітнього середовища;
 - мати вимірювані показники ефективності;
 - залучати всіх учасників освітнього процесу.Заплановані заходи можуть відбуватись у будь-якій формі: зустрічі, бесіди, консультації, лекції, круглі столи, тренінги, тематичні заходи, конкурси, спільні перегляди та обговорення тематичних відеосюжетів, літературних творів, матеріалів ЗМІ, особистого досвіду, запрошення гостей, у формі рольових ігор та інших організаційних формах.
5. До заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу в закладі освіти, належать:
 - організації належних заходів безпеки відповідно до законодавства (пост охорони, відеоспостереження за місцями загального користування тощо);
 - організації безпечного користування мережею Інтернет під час освітнього процесу;
 - контролю за використанням засобів електронних комунікацій малолітніми чи неповнолітніми здобувачами освіти під час освітнього процесу;
 - розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу, зокрема:
 - розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, вміння відстоювати свої права та поважати права інших;
 - розуміння та сприйняття принципів рівності та недискримінації, поваги до гідності людини, толерантності, справедливості, добросовісності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки;
 - здатності попереджувати та розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом;
 - відповідального ставлення до своїх громадянських прав і обов'язків;

здатності аргументовано відстоювати власну позицію, поважаючи відмінні від власних думки/позиції, якщо вони не порушують прав та гідності інших осіб;
здатності критично аналізувати інформацію, приймати обґрунтовані рішення;
здатності до комунікації та вміння співпрацювати для розв'язання різних суспільних проблем;
підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу про булінг (цькування), його причини та наслідки, порядок реагування на випадки булінгу (цькування) тощо;
створення в закладі освіти культури, що ґрунтується на нетерпимості до будь-яких форм насильства та дискримінації, в тому числі булінгу (цькування).

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 22 серпня 2018 р. № 658

ПОРЯДОК

взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі

Загальна частина

1. Цим Порядком визначається механізм взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі (далі - суб'єкти), спрямованої на забезпечення комплексного інтегрованого підходу до подолання насильства та сприяння реалізації прав осіб, постраждалих від насильства (далі - постраждалі особи), шляхом запобігання насильству, ефективного реагування на факти насильства, надання допомоги та захисту постраждалим особам, забезпечення відшкодування заподіяної шкоди, належного розслідування фактів насильства та притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності.

3. *Діяльність суб'єктів спрямована на запобігання та протидію насильству і ґрунтується на таких засадах:*

- гарантування постраждалим особам безпеки та основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на життя, свободу та особисту недоторканність, на повагу до приватного та сімейного життя, на справедливий суд, на правову допомогу, з урахуванням практики Європейського суду з прав людини;
- належної уваги до факту насильства під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі;
- врахування непропорційного впливу насильства на жінок і чоловіків, дітей та дорослих, дотримання принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії насильству;
- визнання суспільної небезпеки насильства та забезпечення нетерпимого ставлення до будь-яких його проявів;
- поваги та неупередженого, небайдужого ставлення до постраждалих осіб з боку суб'єктів, забезпечення пріоритетності прав, законних інтересів та безпеки постраждалих осіб під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії насильству;
- конфіденційності інформації про постраждалих осіб;
- добровільності отримання допомоги постраждалими особами, крім дітей та недієздатних осіб;
- врахування особливих потреб та інтересів постраждалих осіб, зокрема осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку;
- ефективної взаємодії суб'єктів із громадськими об'єднаннями, міжнародними організаціями, засобами масової інформації, іншими заінтересованими юридичними та фізичними особами;
- недопущення дискримінації за будь-якою ознакою під час реалізації заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі.

4. Механізм взаємодії суб'єктів спрямований на забезпечення ефективної та практичної реалізації прав постраждалих осіб, визначених Законами України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”.

5. *Постраждала особа має право на:* дієвий, ефективний та невідкладний захист в усіх випадках насильства, недопущення повторних випадків насильства; звернення особисто або через свого представника до суб'єктів; отримання від суб'єктів повної та вичерпної інформації про її права, соціальні послуги, медичну, соціальну, психологічну допомогу, якими вона може скористатися; безоплатне отримання відповідно до законодавства соціальних послуг, медичної, соціальної та психологічної допомоги відповідно до її потреб; безоплатну правову допомогу у порядку, встановленому Законом України; повагу до честі та гідності, уважне та гуманне ставлення з боку суб'єктів; дотримання конфіденційності інформації особистого характеру, яка стала відома суб'єктам під час роботи з постраждалою особою, та захист персональних даних; вибір фахівця залежно від статі (за можливості); відшкодування кривдниками завданих матеріальних збитків і шкоди, заподіяної фізичному та психічному здоров'ю, у порядку, визначеному законодавством; звернення до правоохоронних органів і суду з метою притягнення кривдників до відповідальності, застосування до них спеціальних заходів щодо протидії насильству; своєчасне отримання інформації про остаточні рішення суду та процесуальні рішення правоохоронних органів, пов'язані з розглядом факту вчинення стосовно неї насильства, зокрема пов'язані з ізоляцією кривдника або його звільненням; інші права, передбачені законодавством у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, а також міжнародними договорами.

7. *Взаємодія суб'єктів координується:* на загальнодержавному рівні - Мінсоцполітики; на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці – районними та виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, у тому числі об'єднаних територіальних громад.

8. Координацію заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі та моніторинг їх реалізації на місцевому рівні здійснюють уповноважені особи (координатори) в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, на яких покладено функції щодо забезпечення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

9. Громадські об'єднання, іноземні неурядові організації, міжнародні організації, інші заінтересовані юридичні та фізичні особи можуть брати участь в заходах у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі за власною ініціативою та/або залучатися до них суб'єктами відповідно до статті 17 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, а також здійснювати інші заходи, передбачені статтею 14 Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”. З метою узгодження між суб'єктами заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, залучення до участі в таких заходах громадських об'єднань і заінтересованих осіб, забезпечення взаємного інформування про виявлені суб'єктами, зазначеними у пункті 7 цього Порядку, факти насильства у випадках, передбачених законом, з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом, обміну досвідом у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі організовується проведення інформаційних кампаній та інших заходів інформаційного характеру.

10. Виявлення дітей, які постраждали від насильства, приймання та розгляд звернень і повідомлень про вчинення насильства стосовно дітей, організація надання таким дітям соціального захисту здійснюються згідно з порядком, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

11. Обробка персональних даних про особу, яка повідомила про вчинення насильства, або про постраждалу особу здійснюється за згодою такої особи або її законного представника уповноваженими особами суб'єктів з дотриманням вимог Закону України “Про захист персональних даних”.

12. До запровадження Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства і насильства за ознакою статі заяви та повідомлення про насильство реєструються в журналах. Також до цих журналів вноситься інформація про заходи, вжиті суб'єктами до постраждалих осіб та кривдників.

Взаємодія суб'єктів у сфері запобігання насильству

26. До завдань у сфері запобігання насильству належать: визначення стану, причин і передумов поширення насильства; підвищення рівня поінформованості населення про форми, прояви, причини та наслідки насильства; сприяння розумінню суспільством природи насильства, його непропорційного впливу на жінок і чоловіків, осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку; формування в суспільстві нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед дітей, усвідомлення насильства як порушення прав людини; викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються; заохочення всіх членів суспільства, насамперед чоловіків, до активного сприяння запобіганню насильству.

28. На виконання завдань у сфері запобігання насильству суб'єкти забезпечують: вивчення ситуації та збір згрупованих за ознакою статі статистичних даних про факти насильства; організацію і проведення галузевих та міжгалузевих досліджень стану, причин і передумов поширення насильства, ефективності законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі та практики його застосування; організацію і проведення серед населення, зокрема серед дітей та молоді, інформаційних кампаній щодо запобігання та протидії насильству, роз'яснення його форм, проявів і наслідків; розроблення та впровадження у закладах освіти навчальних і виховних програм з питань запобігання та протидії насильству, зокрема стосовно дітей; залучення засобів масової інформації до проведення просвітницьких кампаній, спрямованих на виконання завдань у сфері запобігання насильству, зокрема формування небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед дітей, усвідомлення необхідності невідкладного повідомлення відповідних суб'єктів про випадки насильства; організацію та проведення спільних спеціалізованих тренінгів та семінарів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, а також для працівників правоохоронних органів і суддів. Під час виконання завдань суб'єкти враховують природу насильства, його непропорційний вплив на жінок і чоловіків, зокрема на осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку, необхідність підтримки та захисту постраждалих осіб, наслідки насильства, що призводять до порушення прав людини.

29. Громадські об'єднання, іноземні неурядові організації, міжнародні організації та інші заінтересовані особи можуть самостійно ініціювати та розробляти заходи щодо запобігання насильству і брати участь у їх здійсненні відповідно до Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” та статті 14 Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”.

Взаємодія у сфері протидії насильству

30. Завданнями у сфері протидії насильству є: ефективне виявлення та узгоджене реагування на факти вчинення насильства з урахуванням результатів оцінки ризиків, що загрожують постраждалій особі, своєчасне взаємне інформування суб'єктів та направлення постраждалої особи до служб підтримки постраждалих осіб. взаємне інформування про факти насильства у випадках, передбачених Законами України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” та цим Порядком, проводиться *не пізніше однієї доби* за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти з подальшим письмовим підтвердженням, а після запровадження Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі - шляхом внесення інформації до нього; дієва допомога і захист постраждалих осіб, забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної насильством, з урахуванням віку, стану здоров'я, статі, релігійних переконань, етнічного походження, спеціальних потреб таких осіб. Допомога постраждалим особам надається за місцем звернення і не повинна залежати від факту звернення таких осіб до правоохоронних органів чи суду,

від їх участі у кримінальному, адміністративному або цивільному провадженні; належне розслідування фактів насильства, своєчасне та ефективне вжиття щодо кривдника спеціальних заходів у сфері протидії насильству та контроль за їх виконанням, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їх поведінки.

31. *З метою виконання завдань у сфері протидії насильству районні держадміністрації та виконавчі органи, у тому числі об'єднаних територіальних громад, здійснюють:* реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці; роботу з прийому заяв і повідомлень про вчинення насильства, вжиття заходів для його припинення, надання допомоги постраждалим особам; координацію діяльності суб'єктів та їх взаємодію на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, залучення суб'єктів до припинення насильства, надання допомоги постраждалим особам; інформування постраждалих осіб про права, заходи та соціальні послуги; надання соціальних послуг на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, у тому числі шляхом соціального замовлення; визначення потреби в утворенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, забезпечення їх утворення та функціонування, контроль за їх діяльністю; відповідно до законодавства збирання, аналіз та поширення інформації про насильство на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці; звітування Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у цій сфері; внесення обласним держадміністраціям пропозиції щодо удосконалення державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі; участь у підготовці фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії насильству, зокрема фахівців, які реалізують програми для кривдників; повноваження органів опіки та піклування.

32. За наявності добровільної поінформованої згоди постраждалої особи уповноважені особи, зазначені в абзаці першому пункту 20 або пункті 23 цього Порядку (або інші суб'єкти, до яких звернулася постраждала особа), інформують інших суб'єктів у випадках, передбачених Законами України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” та цим Порядком, про звернення та потреби постраждалої особи. Така згода не вимагається у випадках вчинення насильства стосовно дітей та недієздатних осіб, а також виявлення актів насильства кримінального характеру, обґрунтовану підозру щодо вчинення яких підтверджено за результатами оцінки ризиків.

33. У разі звернення особи, яка заявляє, що постраждала від насильства, та/або її законного представника уповноважена особа, визначена відповідно до абзацу І п. 20 або п. 23 цього Порядку: приймає заяву та реєструє її в журналі реєстрації заяв про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі; не пізніше однієї доби інформує уповноважений підрозділ органу Національної поліції про звернення особи та/або її законного представника із заявою про вчинення насильства за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти; для організації надання медичної допомоги постраждалій особі залежно від її стану викликає бригаду швидкої допомоги або інформує відповідний заклад охорони здоров'я з наданням особі направлення до нього за формою та у порядку, які визначено Мінсоцполітики та МОЗ; для невідкладного надання психологічної допомоги інформує відповідний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центр соціально-психологічної допомоги або мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги постраждалим особам (у тому числі шляхом виклику психолога) та надає постраждалій особі направлення до такої служби за формою, визначеною Мінсоцполітики; інформує за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти не пізніше однієї доби відповідну службу у справах дітей - у разі, коли постраждалою від насильства особою або кривдником є дитина чи постраждала особа звернулася разом із дитиною; невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, орган опіки та піклування - у разі, коли постраждалою від насильства особою або кривдником є повнолітня недієздатна особа або особа, дієздатність якої обмежено; разом із представниками центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, притулку для постраждалих осіб, мобільної бригади соціально-психологічної допомоги постраждалим особам,

кризового центру, іншого закладу, установи та організації, які надають соціальні послуги постраждалим особам, або фахівцем із соціальної роботи проводить оцінку потреб особи (щодо соціальних послуг, притулку, медичної або психологічної допомоги) за формою, визначеною Мінсоцполітики; інформує особу та/або її законного представника (якщо такий представник не є кривдником) про права, заходи та соціальні послуги, якими вона може скористатися. За результатами оцінки потреб постраждалій особі видаються направлення за формою, визначеною Мінсоцполітики, до відповідних загальних/спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб (центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центру соціально-психологічної допомоги, надання притулку для постраждалих осіб, територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг), іншого закладу, установи та організації, які надають соціальні послуги постраждалим особам) та/або центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги; інформує про потреби постраждалої особи та вносить інформацію про видані направлення до журналу реєстрації заяв про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі; з урахуванням результатів оцінки ризиків, проведеної відповідно до пп 3 п. 35 цього Порядку, та оцінки потреб постраждалої особи, проведеної відповідно до абзацу сьомого п. 33 цього Порядку, організовує проходження постраждалою особою програми (відповідно до затвердженої Мінсоцполітики типової програми для постраждалих осіб та з урахуванням методичних рекомендацій щодо її виконання) та надсилає її іншим суб'єктам. Під час підготовки та коригування програми для постраждалої особи враховується отримана від інших суб'єктів інформація про винесення термінового заборонного припису, взяття кривдника на профілактичний облік, кримінальне провадження у зв'язку із вчиненням насильства, а також застосування до кривдників запобіжних заходів або обмежувальних заходів, притягнення до кримінальної відповідальності; отримує від суду рішення про видачу або продовження дії обмежувального припису та враховує застосовані судом заходи тимчасового обмеження прав особи під час підготовки або коригування програми для постраждалої особи. Про видачу або продовження обмежувального припису суд не пізніше однієї доби з дня ухвалення рішення інформує районні держадміністрації, у тому числі об'єднаних територіальних громад, за місцем проживання (перебування) заявника; надає повну та вичерпну інформацію постраждалій особі або її законному представнику про її права, соціальні послуги, медичну, соціальну, психологічну, правову допомогу, якими вона може скористатися, можливість вимагати відшкодування кривдником завданих матеріальних збитків і шкоди, заподіяної фізичному та психічному здоров'ю, а також вжиті до кривдника заходи; координує виконання суб'єктами заходів, передбачених програмою для постраждалої особи; після надходження інформації про рішення суду про направлення кривдника на проходження програми для кривдників організовує та забезпечує проходження ним такої програми. У разі неприбуття кривдника для проходження програми або ухилення від проходження програми без поважних причин протягом трьох робочих днів з дня виявлення такого факту письмово інформує уповноважений підрозділ органу Національної поліції для вжиття заходів для притягнення кривдника до відповідальності.

34. У разі звернення особи, яка заявляє про факт насильства стосовно іншої особи, або надходження інформації від інших суб'єктів щодо отримання заяви чи повідомлення про вчинення насильства уповноважена особа, визначена відповідно до абзацу I пункту 20 або пункту 23 цього Порядку: приймає письмове повідомлення від такої особи та реєструє його у журналі реєстрації повідомлень про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі; не пізніше однієї доби інформує уповноважений підрозділ Національної поліції про отримання повідомлення про вчинення насильства за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти; після отримання повідомлення від уповноваженого підрозділу органу Національної поліції про підтвердження факту насильства забезпечує здійснення заходів щодо постраждалої особи та кривдника, передбачених Законами України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” і п.33 цього Порядку; інформує про вжиті заходи суб'єкта, від якого надійшло повідомлення про виявлений ним факт вчинення насильства, або про отриману ним заяву чи повідомлення про вчинення насильства.

35. У разі надходження інформації від суб'єктів щодо отримання заяви чи повідомлення про факт насильства стосовно недієздатної особи чи особи, дієздатність якої обмежена, або за її участю уповноважена особа, визначена відповідно до абзацу I пункту 20 або пункту 23 цього Порядку: 1) приймає та реєструє заяву (повідомлення) від такого суб'єкта в журналі реєстрації заяв про

вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі;

2) не пізніше однієї доби інформує уповноважений підрозділ органу Нацполіції щодо отримання повідомлення про вчинення насильства за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти;

3) долучається до оцінки ризиків (у разі потреби), проведеної уповноваженим підрозділом органу Національної поліції у порядку, визначеному Мінсоцполітики разом із Національною поліцією;

4) з урахуванням результатів оцінки ризиків у строк, що не перевищує 3 днів з дня надходження її результатів, подає голові райдержадміністрації або виконавчого органу, пропозиції для прийняття рішення відповідно до ч. III ст. 9, ч. I ст. 17, ч. III ст. 26 Закону України щодо: вирішення питання надання постраждалій недієздатній особі соціальних послуг, якщо їй не призначено опікуна або опікун є кривдником чи ухиляється від захисту її прав та інтересів; влаштування постраждалої недієздатної особи до закладу соціального захисту населення, якщо у зв'язку з вчиненням насильства проживання такої особи в сім'ї чи з опікуном становить загрозу її життю та здоров'ю;

порушення перед судом питання про звільнення в установленому законодавством порядку від повноважень опікуна або піклувальника у разі вчинення ними насильства стосовно недієздатної особи або особи, цивільна дієздатність якої обмежена;

порушення перед органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування питання про притягнення в установленому законодавством порядку до відповідальності посадових осіб у разі невиконання або неналежного виконання ними обов'язків під час роботи з постраждалими особами, які є недієздатними особами або особами, цивільна дієздатність яких обмежена;

необхідності госпіталізації недієздатної особи, яка є кривдником, до закладу з надання психіатричної допомоги, якщо у зв'язку з вчиненням насильства проживання такої особи в сім'ї чи з опікуном становить загрозу життю та здоров'ю членів сім'ї або опікуна.

36. У разі звернення до уповноваженого підрозділу органу Національної поліції особи, яка заявляє, що постраждала від насильства, посадова особа такого органу:

1) приймає заяву від постраждалої особи та реєструє її в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події;

2) для організації надання медичної допомоги постраждалій особі (у разі потреби) залежно від її стану викликає бригаду швидкої допомоги або інформує відповідний заклад охорони здоров'я;

3) для невідкладного надання психологічної допомоги інформує відповідний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центр соціально-психологічної допомоги, притулок для постраждалих осіб або мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги постраждалим особам (у тому числі шляхом виклику психолога), у разі потреби направляє її до притулку для постраждалих осіб або іншого закладу, що надає послугу притулку;

4) у випадку, якщо постраждалою від насильства або кривдником є дитина або постраждала особа звернулася разом із дитиною не пізніше однієї доби, інформує відповідну службу у справах дітей за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти;

5) інформує постраждалу особу або її законного представника про її права та соціальні послуги, якими вона може скористатися, можливість відшкодування кривдником завданих матеріальних збитків і шкоди, заподіяної фізичному та психічному здоров'ю, винесення щодо кривдника термінового заборонного припису, можливі процесуальні рішення, пов'язані з розглядом факту вчинення стосовно неї насильства;

6) у разі наявності обґрунтованої підозри вчинення насильства та після підтвердження такого факту шляхом проведення перевірки з урахуванням результатів оцінки ризиків не пізніше 1 доби за допомогою тел. зв'язку, ел. пошти інформує уповноважених осіб, визначених відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 цього Порядку;

7) у випадку, якщо постраждалою від насильства особою або кривдником є недієздатна особа або особа, цивільна дієздатність якої обмежена: протягом доби інформує уповноважену посадову особу, визначену відповідно до абзацу I п. 20 або п. 23 цього Порядку, за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти; залучає посадових осіб районної держадміністрації до відвідування недієздатної особи за місцем її проживання та до перевірки інформації про факт вчинення насильства стосовно особи; вживає заходів для належного реагування поліцейських на факт насильства та його припинення. До виїзду на місце події можуть залучатися представники центрів соціальних служб, мобільних бригад соціально-психологічної допомоги постраждалим особам, фахівці із соціальної роботи;

забезпечує взяття на профілактичний облік кривдників та проводить із ними профілактичну роботу в порядку, визначеному законодавством.

37. У разі звернення до уповноваженого підрозділу органу Національної поліції особи, яка заявляє про факт насильства стосовно іншої особи, або надходження інформації від інших суб'єктів щодо отримання заяви чи повідомлення про вчинення насильства посадова особа цього органу: приймає письмове повідомлення;

вживає заходів для належного реагування уповноваженого підрозділу органу Національної поліції на факт насильства та його припинення. До відвідування місця події можуть залучатися представники центрів соціальних служб бригад соціально-психологічної допомоги, фахівці із соціальної роботи; у разі наявності обґрунтованої підозри вчинення насильства після підтвердження такого факту шляхом проведення перевірки відповідної інформації та оцінки ризиків не пізніше однієї доби інформує уповноважену особу, визначену відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 цього Порядку, за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти; у разі підтвердження факту насильства вживає інших заходів стосовно постраждалої особи та кривдника відповідно до пункту 36 цього Порядку. Заходи, передбачені цим пунктом, здійснюються також у разі виявлення уповноваженим підрозділом органу Національної поліції фактів насильства.

38. Уповноважені підрозділи органів Національної поліції звітують щокварталу Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі у визначеному ним порядку через МВС.

39. Керівник ЗССО забезпечує реалізацію заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі шляхом: проведення з учасниками освітнього процесу виховної роботи, інформаційно-просвітницьких заходів із запобігання та протидії насильству, у тому числі стосовно дітей та за участю дітей; організації роботи практичного психолога та/або соціального педагога з постраждалими дітьми; визначення уповноваженого спеціаліста з числа працівників закладу для

проведення невідкладних заходів реагування у разі виявлення фактів насильства та/або отримання заяв/повідомлень від постраждалої особи/інших осіб.

У разі виявлення фактів насильства уповноважена посадова особа ЗССО протягом доби за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти інформує уповноважений підрозділ органу Національної поліції та службу у справах дітей, забезпечує надання медичної допомоги (у разі потреби) та фіксує необхідну інформацію в журналі реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі (закладу освіти).

41. Заклади освіти звітують щокварталу Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі у визначеному ним порядку через МОН.

47. Загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб, зазначені в ч. четвертій ст. 6 Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" та ч. другій і третій ст. 7¹ Закону України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", у триденний строк проводять оцінку потреб направлених до них осіб та про результати оцінки письмово інформують відповідні районні держадміністрації або виконавчі органи, у тому числі об'єднаних територіальних громад, для подальшого розроблення ними програм для постраждалих осіб.

48. Служби підтримки постраждалих осіб у межах компетенції беруть участь у розробленні та реалізації програм для постраждалих осіб відповідно до типових програм, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання, затверджених Мінсоцполітики.

49. Служби підтримки постраждалих осіб звітують щокварталу Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі у визначеному ним порядку.

50. У разі звернення особи та/або її законного представника у зв'язку із вчиненням стосовно неї насильства, повідомлення щодо вчинення насильства стосовно іншої особи працівники кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей не пізніше однієї доби за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти інформують уповноважений підрозділ органу Національної поліції, а у разі, коли постраждалою особою є дитина, - також службу у справах дітей, у разі, коли постраждалою є недієздатна особа чи особа, цивільна дієздатність якої обмежена, - уповноважену особу, визначену відповідно до п. 21 або п. 23 цього Порядку, фіксують факт виявлення (звернення) у журналі реєстрації фактів

виявлення (звернення) про вчинення насильства (кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей).

51. Кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей щокварталу звітує Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії насильству у визначеному ним порядку.

52. Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги забезпечують надання безоплатної правової допомоги постраждалим особам у порядку, встановленому Законом України “Про безоплатну правову допомогу”, за зверненням постраждалої особи або її законного представника, в тому числі у приміщенні загальної/спеціалізованої служби підтримки постраждалих осіб, якщо постраждала особа не може відвідати центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги самостійно, про що центру повідомляється відповідною службою. Документами, що підтверджують належність постраждалих осіб до суб’єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, можуть бути, зокрема: витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань, у якому міститься інформація про вчинення злочину, пов’язаного з насильством; талон-повідомлення про вчинення кримінального правопорушення, пов’язаного з насильством, виданий уповноваженим підрозділом органу Національної поліції, за формою, затвердженою МВС; копія протоколу про вчинення адмін. правопорушення, передбаченого статтею 173² Кодексу України про адміністративні правопорушення; копія постанови про накладення адміністративного стягнення за вчинення правопорушення, пов’язаного з насильством; копія заяви до суду про видачу або продовження обмежувального припису стосовно кривдника; рішення суду про видачу або продовження обмежувального припису стосовно кривдника; копія винесеного працівником уповноваженого підрозділу органів Національної поліції термінового заборонного припису; направлення постраждалих осіб до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, складене за формою, затвердженою Мінсоцполітики (видається районними, держадміністраціями, виконавчими органами, у тому числі об’єднаних територіальних громад, чи загальними/спеціалізованими службами підтримки постраждалих осіб).

Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги інформують про надання безоплатної правової допомоги постраждалим особам уповноважену особу, яка видала направлення, протягом п’яти робочих днів з дати надання такої допомоги або прийняття рішення про її надання.

53. Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги щокварталу звітують Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі у визначеному ним порядку.

54. У разі покладення судом на кривдника, звільненого від відбування покарання з випробуванням, обов’язку проходження пробаційної програми уповноважений орган інформує про таке рішення суду районні виконавчі органи, за місцем проживання кривдника у триденний строк з дня надходження рішення суду, а також про закінчення проходження пробаційної програми - у п’ятиденний строк.

55. Інші юридичні особи, що надають соціальні послуги із запобігання та протидії насильству, - підприємства, установи та організації, громадські об’єднання, іноземні неурядові організації, міжнародні організації, фізичні особи, які відповідають критеріям діяльності суб’єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, можуть брати участь у здійсненні заходів у сфері запобігання та протидії насильству, зокрема виявленні фактів насильства, наданні допомоги та захисту постраждалим особам шляхом: повідомлення районним виконавчим органам, уповноваженим підрозділам органу Нацполіції, службам у справах дітей про факти насильства **не пізніше 1 доби з дня виявлення таких фактів**; участі в реалізації програм для постраждалих осіб та кривдників відповідно до типових програм, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання, затверджених Мінсоцполітики; надання соціальних послуг постраждалим особам на умовах, визначених законом; утворення спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб і забезпечення їх функціонування; залучення до здійснення інших, передбачених законодавством, заходів.

56. Залучення заінтересованих суб’єктів, що надають соціальні послуги із запобігання та протидії насильству, до роботи з постраждалими особами та кривдниками відбувається на підставі угод про співпрацю, укладених з районними виконавчими органами, у т.ч. об’єднаних територіальних громад

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України

від 1 червня 2020 р. № 585

ПОРЯДОК

забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження

Загальна частина

1. Цей Порядок визначає механізм взаємодії органів держ. влади, органів місцевого самоврядування, закладів освіти, охорони здоров'я, соціаль. захисту населення, інш. закладів та установ під час забезпечення соціаль. захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі які постраждали від жорстокого поводження, під час виявлення, розгляду звернень про таких дітей, забезпечення їх безпеки, а також надання необхідної допомоги з урахуванням потреб.

2. У цьому Порядку терміни вживаються в такому значенні:

жорстоке поводження з дитиною - будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою її експлуатації з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини;

загроза життю або здоров'ю дитини - обставини, що можуть призвести до тяжких наслідків для життя, стану здоров'я та розвитку дитини, зокрема хвороби, тілесних ушкоджень або заподіяння шкоди норм. фізичному, психічному розвитку дитини, у зв'язку з чим вона потребує допомоги.

Обставини можуть бути розцінені як загроза життю або здоров'ю дитини виходячи з її індивідуальних особливостей і потреб залежно від віку, статі, стану здоров'я, інвалідності, особливостей розвитку, життєвого досвіду, родинної, культурної належності та етнічного походження за результатами проведення оцінки рівня її безпеки та складення відповідного акта. Перелік обставин, які можна розцінювати як загрозу життю або здоров'ю дитини, не є вичерпним;

міждисциплінарна команда - команда фахівців, які є працівниками суб'єктів для захисту прав дітей, що перебувають у складних життєвих обставинах;

складні життєві обставини - умови, що негативно впливають на життя дитини, стан її здоров'я та розвиток (інвалідність, тяжка хвороба, безпритульність, перебування у конфлікті із законом, залучення до найгірших форм дитячої праці, залежність від психотропних речовин, інші види залежності, жорстоке поводження, зокрема домашнє насильство, у тому числі у разі, коли кривдником є дитина, ухиляння батьків від виконання своїх обов'язків, обставини стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, воєнних дій чи збройних конфліктів тощо);

суб'єкти виявлення та/або організації соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, - органи державної влади, органи місцевого самоврядування, заклади освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, інші заклади та установи, з питань освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі тощо, служби у справах дітей, центри соціальних служб, фахівці із соціальної роботи або інші надавачі соціальних послуг, органи Національної поліції, територіальні органи ДСНС та підпорядковані підрозділи, спеціалізовані установи з надання безоплатної первинної правової допомоги, регіональні та місцеві центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, бюро правової допомоги, суди, органи прокуратури, уповноважені органи з питань пробації, інші загальні та спеціалізовані служби підтримки осіб, постраждалих від домашнього насильства та насильства за ознакою статі, відповідно до Закону "Про запобігання та протидію домашньому насильству" в межах своїх повноважень.

3. Діяльність суб'єктів спрямована на забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, провадиться з дотриманням таких принципів:

повага до честі, гідності дитини та неупереджене ставлення до неї;

забезпечення пріоритетності прав, інтересів та безпеки дитини під час здійснення заходів її соціального захисту;

належна увага до складних життєвих обставин кожної дитини;

недопущення дискримінації дитини;

урахування думки дитини під час вирішення питань, що її стосуються;

забезпечення конфіденційності інформації про дитину, що перебуває у складних життєвих обставинах, осіб, які її виявили, з дотриманням вимог Закону "Про захист персональних даних"; ефективна взаємодія суб'єктів між собою та з інститутами громадянського суспільства.

4. Виявлення дитини, що перебуває у складних життєвих обставинах, здійснюється шляхом: самозвернення дитини (в усній та (або) письмовій формі, зокрема із застосуванням засобів електронної комунікації, зокрема щодо порушення її прав і свобод, жорстокого поводження, домашнього насильства) до будь-якого суб'єкта;

звернення та надсилання повідомлень установ, організацій незалежно від форми власності, зокрема з використанням дитячої "гарячої" тел. лінії, кол-центрів з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, громадських об'єднань та міжнародних неурядових організацій, фізичних осіб, громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, в інтересах дитини, що перебуває у складних життєвих обставинах до будь-якого суб'єкта;

отримання інформації про дитину, що перебуває у складних життєвих обставинах, під час виконання професійних чи службових обов'язків посадовими особами, працівниками суб'єктів.

5. Суб'єкти під час виконання своїх професійних чи службових обов'язків забезпечують виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у випадку встановлення або отримання інформації про наявність (у тому числі ймовірно):

1) чинників, що можуть зумовити складні життєві обставини, визначених п. 15 ч. 1 ст. 1 Закону України "Про соціальні послуги", зокрема: часткова або повна втрата дитиною рухової активності, пам'яті; наявність у дитини невиліковної хвороби, хвороби, що потребує тривалого лікування, психічних та поведінкових розладів, зокрема внаслідок вживання психоактивних речовин; інвалідність; бездомність; наявність у дитини поведінкових розладів через розлучення батьків; ухилення батьками від виконання своїх обов'язків з виховання дитини; втрата дитиною соціальних зв'язків; шкода, заподіяна дитині та її сім'ї пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією;

2) жорстокого поводження з дитиною, у тому числі пов'язаного з:

будь-якою формою рабства, зокрема продажем дітей та торгівлею ними, борговою залежністю, примусовою працею, включаючи вербування дітей для використання їх у збройних конфліктах; використанням, вербуванням дитини для зайняття проституцією, виробництва творів, зображень, кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм, інших предметів порнографічного характеру; роботою, яка за умовами виконання може заподіяти шкоду здоров'ю дитини;

використанням дитини в жебрацтві, втягненням її в жебрацтво (систематичне випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб);

втягненням дитини у злочинну діяльність, залученням її до вживання алкоголю, наркотичних засобів, психотропних речовин;

діями, що призвели до виникнення обставин, за яких дитина стала очевидцем злочину проти життя, здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи, статевої недоторканності особи;

діяннями домашнього насильства, внаслідок якого дитина постраждала або свідком якого вона була;

діяннями (діями або бездіяльністю) домашнього насильства, в якому дитина є кривдником;

вчиненням булінгу (цькування) стосовно дитини; вчиненням булінгу (цькування) дитиною;

3) загрози життю або здоров'ю дитини, у тому числі пов'язаної з:

незабезпеченням належним харчуванням, медичною допомогою, відповідним для її віку доглядом;

залишенням дитини віком до 7 років або дитини у безпорадному стані (хворої, з обмеженням життєдіяльності тощо) без нагляду осіб, які досягли 14 років;

залишенням дитини віком до 10 років більше ніж на півгодини на вулиці без відповідного для кліматичних умов одягу або без дотримання відповідного для віку температурного режиму;

залишенням дитини під наглядом осіб з наявними ознаками алкогольного чи наркотичного сп'яніння, перебування під дією психоактивних речовин, вираженого психічного розладу;

невідкладним станом батьків дитини, що є прямою загрозою їх життю та здоров'ю або їх оточенню;

обставинами стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, воєнних дій тощо;

наявною у правоохоронних органів інформацією про можливий та/або підтверджений факт вчинення злочину проти життя, здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи, статевої недоторканності дитини, у тому числі викрадення, торгівлі дітьми.

Факт перебування дитини у складних життєвих обставинах установлюється за результатами оцінювання її потреб за формою, затвердженою Мінсоцполітики, у разі підтвердження умов, що негативно впливають на життя, стан здоров'я, розвиток дитини та призводять до неналежного рівня задоволення її індивідуальних потреб відповідно до віку, статі, стану здоров'я, інвалідності, особливостей розвитку, життєвого досвіду, родинної, культурної належності та етнічного походження. При цьому оцінювання потреб дитини, яка постраждала від жорстокого поводження, та/або життя і здоров'я якої загрожує небезпека, у соціальних послугах проводиться після оцінки рівня безпеки дитини.

6. Усі звернення і повідомлення стосовно дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, негайно реєструються суб'єктами в журналі обліку звернень і повідомлень стосовно дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

7. Координацію діяльності щодо виявлення та захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, а також безпосереднє ведення їх справ здійснюють служби у справах дітей.

Міські голови несуть персональну відповідальність за забезпечення виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, випадків жорстокого поводження з ними, виникнення безпосередньої загрози життю або здоров'ю дитини, надання таким дітям допомоги в межах повноважень і своєчасне інформування про них відповідних суб'єктів.

8. Суб'єкти, юридичні та фізичні особи, яким стало відомо про дитину, яка перебуває в СЖО внаслідок жорстокого поводження з нею або наявності загрози її життю чи здоров'ю, зобов'язані:

у разі потреби надати дитині домедичну допомогу, викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання дитині екстреної медичної допомоги;

невідкладно, у строк, що не перевищує однієї доби, повідомити (в усній та (або) в письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації) органам Національної поліції та службі у справах дітей за місцем виявлення та (або) проживання (перебування) такої дитини. У разі коли відсутня можливість звернутися до органів Національної поліції та служби у справах дітей, юридичні та фізичні особи, яким стало відомо про дитину, яка постраждала від жорстокого поводження з нею або життя чи здоров'ю якої загрожує небезпека, зобов'язані негайно звернутися до інших суб'єктів.

При цьому служба у справах дітей у разі надходження повідомлення про виявлення дитини, яка постраждала від торгівлі людьми, - невідкладно повідомляє про неї органу Національної поліції, а також структурному підрозділу місцевої держадміністрації, відповідальному за проведення процедури щодо встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, для проведення відповідних заходів згідно із законодавством; яка постраждала від домашнього насильства, - повідомляє про неї органу Нацполіції, а також виконавчому органу районної ради, до повноважень якого належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, для проведення відповідних заходів згідно із законодавством; яка постраждала від жорстокого поводження, не пов'язаного з домашнім насильством, - невідкладно повідомляє про таку дитину органу Національної поліції; життя чи здоров'ю якої загрожує небезпека у зв'язку із обставинами стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, - повідомляє про таку дитину підрозділу територіального органу ДСНС.

9. У разі надходження звернення, повідомлення про дитину, яка перебуває у складних життєвих обставинах внаслідок жорстокого поводження з нею або наявності загрози її життю чи здоров'ю, служба у справах дітей разом з підрозділом органу Національної поліції, фахівцем із соціальної роботи або іншим надавачем соціальних послуг, представником закладу охорони здоров'я, які діють у межах своїх повноважень, невідкладно проводить оцінку рівня безпеки дитини. До проведення такої оцінки можуть бути додатково залучені інші суб'єкти в межах їх повноважень.

У разі виявлення під час проведення оцінки рівня безпеки дитини фактів загрози її життю чи здоров'ю вона може бути негайно направлена до закладу охорони здоров'я для проведення та документування результатів обстеження дитини у порядку, затвердженому МОЗ, надання необхідної допомоги, в тому числі лікування в стаціонарних умовах, або тимчасово влаштована відповідно до п. 31 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.08 р. N 866.

Якщо внаслідок вчинення домашнього насильства дитина постраждала разом з одним із батьків, вона може бути влаштована разом з ним до притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі або центру соціально-психологічної допомоги.

Після забезпечення безпеки дитини орган опіки та піклування із залученням у разі потреби інших суб'єктів вживає заходів до:

прийняття протягом доби рішення про негайне відібрання дитини відповідно до ст. 170 Сімейного кодексу у разі встановлення безпосередньої загрози для життя або здоров'я дитини та організації у зв'язку з цим заходів щодо взяття дитини на первинний облік дітей, які залишилися без батьківського піклування, з метою організації її соціального захисту відповідно до Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини;

ініціювання у разі потреби здійснення заходів щодо притягнення законних представників дитини до відповідальності за ухилення від виконання своїх обов'язків стосовно забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання дитини, за злісне невиконання встановлених законом обов'язків по догляду за дитиною, інші порушення прав дитини;

організації оцінювання потреб дитини та її сім'ї у соціальних послугах протягом п'яти робочих днів після виявлення дитини, надання соціальних послуг дитині та її сім'ї з урахуванням установлених потреб, у тому числі здійснення соціального супроводу, з метою формування у батьків дитини навичок відповідального батьківства.

11. У разі винесення термінового заборонного припису стосовно всіх наявних у дитини законних представників внаслідок вчинення ними домашнього насильства представник органу Національної поліції передає дитину представнику органу опіки за місцем проживання дитини для організації її соціального захисту та тимчасового влаштування дитини. У разі неможливості передачі дитини представнику органу опіки представник Національної поліції доставляє дитину до притулку для дітей, центру соціально-психологічної реабілітації дітей, центру соціальної підтримки дітей та сімей, стаціонарної служби центру соціальних служб, що здійснює соціально-психологічну реабілітацію дітей.

12. У разі виявлення дитини, яка перебуває у СЖО, не пов'язаних безпосередньо із жорстоким поведінням з нею або загрозою життю чи здоров'ю дитини, суб'єкти надсилають протягом 3 робочих днів повідомлення до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення.

14. З метою збору об'єктивної інформації про складні життєві обставини дитини, яка досягла того віку та рівня розвитку, коли може висловити свою думку, з нею проводиться бесіда під час проведення оцінювання її потреб у соціальних послугах, а також під час оцінки рівня її безпеки.

Бесіда повинна проводитися протягом не більше 2 годин на день з перервою. Тривалість бесіди визначається з урахуванням віку та індивідуальних особливостей дитини, рівня її розвитку. Бесіда проводиться у безпечному місці, у тому числі із застосуванням методики "Зелена кімната".

Бесіда може проводитися за участю представника служби у справах дітей, органу Нацполіції, педагога або психолога, лікаря, інших осіб, які мають відповідну кваліфікацію або пройшли відповідне навчання щодо особливостей проведення такої бесіди з дітьми різних категорій та в присутності та/або за згодою батьків. В інтересах дитини для мінімізації негативного впливу на психічне здоров'я, а також з метою недопущення її повторної психологічної травматизації бесіда з дитиною проводиться один раз.

Облік дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах

15. Служба у справах дітей за місцем проживання (перебування) дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах, під час прийняття рішення про взяття її на облік:

1) отримує інформацію про дитину, її законних представників, а також СЖО дитини та її сім'ї від: центру соціальних служб, фахівця із соціальної роботи;

органів Нацполіції - про обставини вчинення жорстокого поведіння з дитиною, зокрема домашнього насильства, про факти притягнення батьків до відповідальності за ухилення від виконання своїх обов'язків щодо забезпечення умов життя, навчання та виховання, злісне невиконання встановлених законом обов'язків по догляду за дитиною;

закладів охорони здоров'я - про результати обстеження дитини, надання їй допомоги, про стан здоров'я її законних представників;

закладів освіти - про особливості виховання, навчання та розвитку дитини, її особливі освітні потреби, особливості поведінки дитини з однолітками та дорослими, стан відвідування нею занять, у тому числі частоту їх пропусків без поважних причин, випадки булінгу (цькування), вчиненого дитиною або стосовно неї, стан заінтересованості законних представників дитини у виховному/навчальному процесі дитини тощо.

2) видає наказ про взяття дитини на облік.

3) вносить інформацію про дитину, яка перебуває у складних життєвих обставинах, до журналу;

4) звертається до органу соціального захисту населення для організації оцінювання потреб дитини та

її сім'ї у соціальних послугах протягом п'яти робочих днів після виявлення дитини, якщо таке оцінювання не проводилось, у тому числі після оцінки рівня безпеки дитини;

5) формує особову справу дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах.

6) готує проект рішення органу опіки про надання згоди на внесення персональних даних про дитину, яка є постраждалою від домашнього насильства, до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

16. Переміщення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з тимчасово окупованих територій є підставою для взяття їх на облік протягом 7 робочих днів після їх виявлення із зверненням до Мінсоцполітики для отримання інформації, розміщеної в єдиному банку даних.

Діти, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, беруться на облік протягом 7 робочих днів після надання їм відповідного статусу.

18. Зняття з обліку дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах, здійснюється шляхом видання відповідного наказу служби у справах дітей у разі:

зміни місця проживання або наявності офіційної інформації про відсутність підстав для взяття дитини на облік. При цьому служба у справах дітей за новим місцем проживання дитини протягом місяця інформує службу у справах дітей за попереднім місцем проживання про взяття дитини на облік або про відсутність підстав для взяття на облік з наданням копії акта за результатами оцінювання потреб дитини та її сім'ї у соціальних послугах;

усунення умов та обставин, які стали підставою для взяття дитини на облік, що підтверджується копією акта оцінювання потреб дитини та її сім'ї у соціальних послугах, інформацією про результати надання соціальних послуг дитині або висновком за результатами соціального супроводу сім'ї дитини, відомостями суб'єктів щодо позитивної динаміки подолання складних життєвих обставин; досягнення дитиною повноліття; смерті дитини.

Після зняття дитини з обліку в її обліково-статистичній картці робиться відповідний запис.

Особова справа дитини після зняття її з обліку зберігається до досягнення дитиною повноліття.

У разі виникнення підстав для повторного взяття дитини на облік її картка поновлюється, про що в журналі обліку дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, робиться відповідний запис.

19. Служба у справах дітей має право порушувати перед органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування питання щодо притягнення до відповідальності посадових осіб у разі невиконання ними рішень служби у справах дітей, що призвело до порушення прав дітей, неналежного виконання ними обов'язків під час виявлення фактів домашнього насильства.

Організація соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах:

22. Діти, які перебувають у СЖО, мають право на отримання послуги із соціально-психологічної реабілітації, зокрема в центрах соціально-психологічної реабілітації дітей, центрах соціальної підтримки дітей та сімей тощо.

Програма для дитини, яка вчинила жорстоке поведження, дитини, яка постраждала від жорстокого поведження, може бути частиною послуги із соціально-психологічної реабілітації та має на меті визначення і подолання або мінімізацію складних життєвих обставин дитини, у тому числі факторів, які спричинили поведінку дитини, яка вчинила жорстоке поведження, шляхом формування у неї необхідних життєвих компетенцій.

26. Особливості допомоги дітям, які перебувають у СЖО, закладами освіти полягають у:

ідентифікації проявів, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу учасника ОП, ознак булінгу, виявлення його випадків, здійсненні невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу та організації діяльності комісії з розгляду випадку булінгу;

невідкладному з'ясуванні у строк, що не перевищує 1 доби, причин відсутності дитини без завчасного попередження на заняттях відповідно до їх розкладу у закладі освіти, до якого вона зарахована для здобуття освіти;

інформуванні, зокрема за допомогою телефонного зв'язку, про дитину, яка не з'явилася на заняттях відповідно до їх розкладу у закладі освіти, до якого вона зарахована для здобуття освіти, представника служби у справах дітей за місцем її проживання та органів поліції у разі неможливості з'ясувати причини відсутності такої дитини на заняттях/уроках протягом трьох робочих днів;

організації інформаційно-просвітницьких заходів для учасників ОП з питань запобігання, протидії негативним наслідкам жорстокого поведження з дітьми, залишення дитини в небезпеці;

організації соціально-психологічного супроводу дітей, які постраждали від жорстокого поведження, та їх законних представників, якщо вони не є кривдниками дітей.